

Problém liturgie v moderní církvi [1968]

1. V současné situaci v naší církvi je dosti charakteristické, že část (a to právě těch opravdových, angažovaných) lidí, zejména z mladší a střední generace přestává se účastnit bohoslužebných shromáždění. Daleko spíše přicházejí na přednášky, semináře, diskuse atp., které se zpravidla formou mnoho neliší od obdobných sejití v jiných organizacích. Lze z hlediska „demytologizace“, „civilní interpretace“ křesťanské zvěsti tento zjev považovat za zdravý a nutný nebo jde o jakési ochuzení? Máme nad tradiční bohoslužbou zlámat prostě hůl nebo se pokoušet o nějaké nové formy?

2. Čím byla vlastně pro konstantinovskou církev liturgie? (Pojem liturgie chápeme zde v rozšířeném smyslu: v podstatě celý komplex činností směřujících k určitému – jinému než v denním životě – zvláštnímu styku s Bohem: společné modlitby, písně, vysluhování svátostí, zvláštní atmosféra, sváteční nálada, prostě celé to sakrální.) Nebyla to vlastně transformace pohanských kultů? Provést stručný srovnávací rozbor významu těchto věcí v hlavních třech větvích křesťanstva, pokud možno až do současné doby. V protestantských bohoslužbách stále více středem kázání, tedy jakási zvláštní přednáška. Dnes jsme prakticky tak daleko, že mám-li si vybrat, kam jít do kostela, rozhodující je pro mne jméno kazatele. Na tom je nejlépe vidět, že to vše ostatní je pro nás už jen jakýsi obal. Jak je tomu v naší katolické církvi?

3. Nepřispěla právě tradiční forma „bohoslužby“ s určitými ustálenými úkony vázanými na určité prostory a objekty k tomu, že dnešní sekularizovaný člověk nevidí příliš velký rozdíl mezi náboženstvím křesťanským, židovským, mohamedánským a třeba buddhistickým a shrnuje to právě proto pod širší pojem „náboženství“? Co dělat na tomto poli, abychom zde, ve formách církevního života, dokumentovali, že křesťanství vůbec není náboženstvím? Jak zajistit, aby „bohoslužebná shromáždění“ (nejen nedělní, ale i jiná) nebyla stále vzdálenější normálnímu životu lidí? Jak vůbec „sloužit Bohu“ nebo „dát si od něho sloužit“, když se do myšlení křesťanů pomalu, ale nezadržitelně prolamuje vědomí, že Bůh není vůbec žádná síla typu sil přírodních, ani všemocný ochránce, ani přísně trestající soudce (jehož se třeba bát jako se bojíme třeba svých nadřízených, aby nás nepřistihli při něčem, co nemají rádi), ani zajímavý objekt pro naše „náboženské vyžití“, který nás povznáší nad normální starosti?